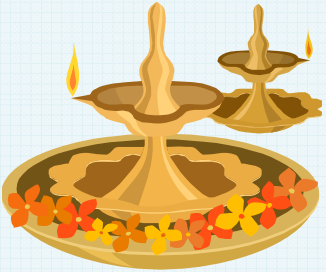

Sanskrit Subhashita Course

Dr Saroja Bhate

May 16, 2010

sanskrit.forum@gmail.com

Thanks

- This is 8th session. This course will end today
- It was a great experience and thanks for joining/commenting/suggesting.....
- Thanks for sending Gurudakhina. Those who have not done so, are requested to please send it. Your support will enable programs like these at reasonable costs.

Shantipatha शान्तिपाठ

ॐ सह नाववतु । सह नौ भुनक्तु ।
सह वीर्यं करवावहै ।
तेजस्वि नावधीतमस्तु । मा विद्विषावहै ।
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ।

May (the Almighty) be favorable to both (the teacher and the student) of us together. May (He) protect both us together. May the learning of both of us be lustrous. May we both not hate any one. Om Peace Peace Peace.

Subhashita 92

उपकारगृहीतेषु शत्रुणा शत्रुमुद्धरेत् ।
पादलग्नं करस्थेन कण्टकेनैव कण्टकम् ॥

*upakāragṛhīteṣu śatruṇā śatrumuddharet ।
pādalagnaṁ karasthena kaṇṭakenaiva kaṇṭakam ॥*

उपकार- Obligation, शत्रु- Enemy, उद्धरेत्- To uproot, पादलग्न- Stuck in one's foot, कर- Hand, कण्टक- Thorn. शत्रुम् + उद्धरेत् = शत्रुमुद्धरेत्, उपकारेण गृहीतः उपकारगृहीतः, तेषु, करे तिष्ठति इति करस्थः, तेन ।

Just as one would remove a thorn stuck in his foot by means of a thorn in his hand, one would uproot an enemy by means of (another) enemy who is won over by obligation.

Subhashita 93

धनानि जीवितं चैव परार्थे प्राज्ञ उत्सृजेत् ।
सन्निमित्तं वरं त्यागो विनाशे नियते सति ॥

*dhanāni jīvitam caiva parārthe prājña utsrjet ।
sannimittam varam tyāgo vināśe niyate sati ॥*

धन- Wealth, जीवित- Life, पर- Other, प्राज्ञ- Wise person, उत्सृजेत्- उत् सृज्-
To give away, सन्निमित्त- Good cause, वरM- Preferable, त्याग- Sacrifice,
विनाश- Destruction, नियत- Sure.

A wise person should give away (his) wealth and (even) life for the sake of
others. When (their) destruction is sure, sacrifice (of wealth or life) for a
good cause is always preferable.

Subhashita 94

परनिन्दासु पाण्डित्यं स्वेषु कार्येष्वनुद्यमः ।
प्रद्वेषश्च गुणज्ञेषु पन्थानो ह्यापदां त्रयः ॥

*paranindāsu pāṇḍityaṁ sveṣu kāryeṣvanudyamaḥ ।
pradveṣaśca guṇajñeṣu panthāno hyāpadāṁ trayah ॥*

परनिन्दा- Blaming others, पाण्डित्य- Wisdom, अनुद्यम- Laziness, प्रद्वेष- Envy,
गुण- Virtue, पथिन्- Road, आपद्- Calamity, त्रि- Three. परेषु निन्दा-
परनिन्दा, गुणं जानाति इति गुणज्ञः, कार्येषु+ अनुद्यमः= कार्येष्वनुद्यमः,
प्रद्वेषः + च = प्रद्वेषश्च, हि + आपदाम् = ह्यापदाम्

(Showing) wisdom in blaming others, laziness in doing one's own work and
envy for those who respect virtue are the three roads leading to downfall
(calamity).

Subhashita 95

धनप्रयोगकार्येषु तथा विद्यागमेषु च ।
आहारे च व्यवहारे च त्यक्तलज्जः सदा भवेत् ॥

*dhanaprayogakāryeṣu tathā vidyāgameṣu ca ।
āhāre ca vyavahāre ca tyaktalajjaḥ sadā bhavet ॥*

धन- Wealth, विद्यागम- Gaining knowledge, आहार- Taking food, व्यवहार-
Transaction, त्यक्तलज्ज- without shame, सदा- Always

One should give up shame while enjoying wealth and also while gaining
knowledge, while taking food and in business transactions.

Subhashita 96

न किञ्चिदपि कुर्वाणः सौख्यैर्दुःखान्यपोहति ।
तत्तस्य किमपि द्रव्यं यो हि यस्य प्रियो जनः ॥

*na kiñcidapi kurvāṇaḥ saukhyairduḥkhānyapohati ।
tattasya kimapi dravyaṃ yo hi yasya priyo janah ॥*

न- Not, किञ्चित्- Anything, सौख्य- Happiness, दुःख- Misery, अपोहति- To remove, द्रव्य- Object, प्रिय- Fond of जन- Person.

किञ्चित् + अपि = किञ्चिदपि, सौख्यैः + दुःखानि + अपोहति =
सौख्यैर्दुःखान्यपोहति, तत् + तस्य = तत्तस्य, किम् + अपि = किमपि ।

(A person may) be causing happiness and removing misery even without doing anything. A person is some special object for him who is fond of him.

Subhashita 97

हरिणापि हरेणापि ब्रह्मणापि सुरैरपि ।
ललाटलिखिता रेखा परिमार्ष्टुं न शक्यते ॥

*hariṇāpi hareṇāpi brahmaṇāpi surairapi ।
lalāṭalikhitā rekhā parimārṣṭuṃ na śakyate ॥*

हरि- Lord Vishnu, हर- Lord Shankara, ब्रह्मन्- Brahman, सुर- God, ललाट- Forehead, लिखित- लिख्- To draw, रेखा- Line, परिमार्ष्टुं परिमृज् - To wipe out.

हरिणा + अपि = हरिणापि, हरेण + अपि = हरेणापि, ब्रह्मणा + अपि = ब्रह्मणापि,
सुरैः + अपि = सुरैरपि, ललाटे लिखिता ललाटलिखिता ।

The line (of fate) drawn on the forehead cannot be wiped out even by Lord Vishnu, Shakara, Brahman or any other god.

Subhashita 98

केचिदज्ञानतो नष्टाः केचिन्नष्टाः प्रमादतः ।
केचिद् ज्ञानावलेपेन केचिन्नष्टैस्तु नाशिताः ॥
kecidajñānato naṣṭāḥ kecinnaṣṭāḥ pramādataḥ ।
kecid jñānāvalepena kecinnaṣṭaistu nāśitāḥ ॥

केचित्- Some, अज्ञान- Ignorance, नष्ट- नश्- To perish, प्रमाद- Mistake,
ज्ञानावलेपन - Pride of knowledge.

केचित् + अज्ञानतः = केचिदज्ञानतः, केचित् + नष्टाः = केचिन्नष्टाः, केचित् + नष्टैः
+ तु = केचिन्नष्टैस्तु । ज्ञानस्य अवलेपनं, ज्ञानावलेपनम्, तेन ।

Some perished because of ignorance, some met with destruction due to
(their mistakes), some perished due to the pride of knowledge. But some
were destroyed by those who themselves were ruined

Subhashita 99

भये वा यदि वा हर्षे संप्राप्ते यो विमर्शयेत् ।
कृत्यं न कुरुते वेगान् न स सन्तापमाप्नुयात् ॥
bhaye vā yadi vā harṣe samprāpte yo vimarśayet ।
kṛtyaṃ na kurute vegaṇ na sa santāpamāpnuyāt ॥

भय- Fear, यदि- If, हर्ष- Happiness, संप्राप्त- To occur, विमर्शयेत्-
वि+मृश्- To think, To ponder over, कृत्य-Deed, वेग- Speed,
सन्ताप- Shame. सन्तापम् + आप्नुयात् = सन्तापमाप्नुयात् ।

He who ponders over and does nothing in haste when a fearful
or happy occasion arises, does not have to repent.

Subhashita 100

ईर्षी घृणी त्वसन्तुष्टः क्रोधनो नित्यशङ्कितः ।
परभाग्योपजीवी च षडेते दुःखभागिनः ॥

īrṣī ghrṇī tvasantuṣṭaḥ krodhano nityaśaṅkitaḥ ।
parabhāgyopajīvī ca ṣaḍete duḥkhabhāginaḥ ॥

ईर्षी- Envious, घृणिन् - Hateful, असन्तुष्ट- Dissatisfied, क्रोध- Anger, नित्य-
always, शङ्कित- Suspicious, पर- Another, भाग्य- Fate. fortune, दुःखभागिन्
Unhappy person. तु + असन्तुष्टः = त्वसन्तुष्टः /

The following are the six kinds of unhappy persons: the envious, the hateful,
the dissatisfied, the wrathful, the ever-suspicious and the one living on
another's fortune.

Subhashita 101

अल्पानामपि वस्तूनां संहतिः कार्यसाधिका ।

तृणैर्गुणत्वमापन्नैर्बध्यन्ते मत्तदन्तिनः ॥

alpānāmapi vastūnāṃ saṃhatiḥ kāryasādhikā ।

trṇairguṇatvamāpannairbadhyante mattadantinah ॥

अल्प- Trifle, वस्तु- Thing, संहति- Unity, कार्यसाधिका- Accomplishment of a task, तृण- Grass, गुण- Rope, बध्यन्ते- To tie, मत्त- Intoxicated दन्तिन- elephant. अल्पानाम् + अपि = अल्पानामपि, तृणैः + गुणत्वम् + आपन्नैः + बध्यन्ते = तृणैर्गुणत्वमापन्नैर्बध्यन्ते ।

Even trifle things, when united lead to the accomplishment of a task.
Intoxicated elephants are tied by means of rope which is made of blades of grass.

Request

मंत्र पुष्पांजली

ॐ यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ।
ते ह नाकं महिमानः सचन्त यत्र पूर्वे साध्याः संति देवाः ॥
ॐ राजाधिराजाय प्रसह्य साहिने ।
नमो वयं वैश्रवणाय कुर्महे ।
स मस कामान् कामकामाय मह्यं ।
कामेश्वरो वैश्रवणो ददातु ।
कुबेराय वैश्रवणाय महाराजाय नमः ।
ॐ स्वस्ति। साम्राज्यं भौज्यं स्वाराज्यं
वैराज्यं पारमेष्ठ्यं राज्यं महाराज्यमाधिपत्यमयं
समन्तपर्यायी स्यात् सार्वभौमः
सार्वायुष आं तादापरार्धात् ॥
पृथिव्यै समुद्रपर्यन्ताया एकराळिति
तदप्येषः श्लोको भिगीतो मरुतः
परिवेष्टारो मरुतस्यावसन् गृहे ॥
आविक्षितस्य कामप्रेर्विश्वेदेवाः सभासद इति ॥
॥ गणपतिबाप्पा मोरया । श्री मंगलमूर्ति मोरया ॥

Thanks again!

- We thank Dr Bhate for taking this Subhashita course.
- We would like to ask your suggestions for further courses...

Thank you for attending

Send email to
sanskrit.forum@gmail.com

sanskrit.forum@gmail.com